

ICOMOSin SUOMEN OSASTO r.y.
ICOMOS Finska nationalkommittén r.f.
The ICOMOS Finnish National Committee

ICOMOSin Suomen osasto
Aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelma vuosille 2023–2028
Lausunto annettu osoitteessa lausuntopalvelu.fi.

Kommentit kohtaan 1. Suomi sopimuksen jäsenmaana.

ICOMOSin Suomen osasto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa koskien Museoviraston Aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelmaa vuosille 2023–2028.

Museoviraston laatima luonnos aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelmaksi vuosille 2023–2028 on hyvin laadittu ja monilta osin kattava. Paikka paikoin siitä välittyy kuitenkin keskeneräisyyden leima.

ICOMOSin Suomen osasto toivoo, että toimenpidesuunnitelmassa huomioitaisiin myös rakennettuun ympäristöön liittyvät aineettomat ulottuvuudet. Fyysinen ympäristö kantaa monenlaisia aineettomia arvoja liittyen ympäristön julkiseen ja yksityiseen tilallistamiseen, rakentamiseen ja materiaaleihin liittyvää tietotaitoa (perinnerakentamisen ja kunnossapidon taidot ja osaaminen) ja rakennusten sijaintiin, paikan henkeen ja tunnelmaan sekä paikan nimistöön liittyviä arvoja. Myös maisemiin ja niiden hoitoon liittyy merkittävästi aineetonta perintöä, kuten pitkään käytössä olleet hoito- ja viljelytavat ja niihin liittyvä ylisukupolvinen tieto ja sen siirto, jne. Rakennettujen alueiden ja yksittäisten kohteiden suunnitelmissa kiteytyvät oman aikansa yhteiskunnalliset, sosiaalkulttuuriset, aatehistorialliset, taloudellispoliittiset arvostukset ja aineettomat arvot (esim. hyvinvointiyhteiskunnan rakentamiseen liittyvät kulttuuriset ja sosiaaliset arvot). Asukkaat ja paikallisyhteisöt ovat tärkeitä perinteen ja muistitiedon kantajia. Saamelaisen kulttuuriperinnössä ja maiseman merkityksissä aineeton kulttuuriperintö on keskeistä.

Kommentit kohtaan 2. Toimijat aineettoman kulttuuriperinnön suojelutyössä.

Toimenpideohjelmassa korostuvat hallinnolliset toimijat, samalla kuin monia optimaalisia sisältöjä ja niihin liittyviä toimijaryhmiä on jäänyt vielä huomioimatta. Kansalaisjärjestöjä ja harrasteryhmiä toivoisi avattavan tarkemmin, jotta kasvatettaisiin liittymispintaa uusille toimijoille. Esimerkiksi perinteisten rakentamistaitojen tai maisemahoidon osaamisalueet ovat laajoja, niiden aineeton perintö on elävä ja käytössä, ja niiden hyödyntäminen on yhteiskunnallisesti yhä merkittävämpää.

ICOMOSin Suomen osasto on julkaissut *Kaikkien yhteinen kulttuuriperintö* -raportin¹, jossa on kehitetty toimintamalli tukemaan osallistavaa suunnittelua.

¹ Ehrström, M. & Kovanen, K. (2020): *Kaikkien yhteinen kulttuuriperintö*. Raportti Osallistumisen mallintaminen -hanke vv. 2018–2019 ICOMOSin Suomen osasto ry.

https://icomos.fi/wpolku/wp-content/uploads/2020/03/KYK-raportti_17032020.pdf

Kommentit kohtaan 3. Strateginen kehitys ja rahoitus.

Strategisen kehityksen ja rahoituksen osion tavoitetasoa tulee kehittää toimenpideohjelman suuntaan.

Aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelman laaja toimenpidelistaus vaatii toteutuakseen priorisointia. ICOMOSin Suomen osasto rakennetun kulttuuriperinnön kansainvälisenä asiantuntijajärjestönä haluaa tuoda joitakin uusia näkökulmia ja nostaa esiin havaitsemansa kiireelliset ja tärkeät toimenpide-ehdotukset, joiden edistämistä se pitää keskeisenä ja joiden toimeenpanoon se yhteistyökumppanina voi tarjota osaamistaan:

- Rakennetun ympäristön aineellisten ja aineettomien arvojen tunnistamiseksi ja luetteloimiseksi olisi syytä perustaa erillinen, monialainen *elävän perinnön rinki*, joka järjestäisi vuorovaikutteisia kohtaamisia ja loisi uudenlaisia yhteistyöverkostoja. Se mahdollistaisi myös valtakunnallisten kulttuuriperintöalan toimijoiden yhteistyötä tällä alalla. Yhteiskunnallisen osallistamisen muotoja ja merkitystä tulisi kasvattaa. Alan vapaaehtoistoiminnan rahoitusta tulisi lisätä. Liittyy toimenpideohjelman kohtiin 1., 2., 3. ja 8.
- Alan koulutuksen ja kasvatuksen edistäminen sekä näkyvyyden parantaminen ja media: erityisesti tärkeitä ovat rakentamiseen liittyvä ammatillinen koulutus (perinnerakentaminen, korjausrakentaminen jne.) ja kulttuuriperintökasvatus. Viestinnässä yhteistyö esim. uuden arkkitehtuuri- ja designmuseohankkeen kanssa. tarjoaa erinomaisia kehittämisideoita Liittyy toimenpideohjelman kohtiin 4. ja 6.
- Rakennetun ympäristön aineettomien ulottuvuuksien ja arvojen tutkimustoiminnan tukeminen edistää samalla suojelutyötä. Erityisesti arvojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tutkiminen, mittariston ja indikaattorien kehittäminen ovat tärkeitä teemoja. Liittyy toimenpideohjelman kohtiin 5. ja 8.
- Kansainvälisen yhteistyön edistäminen: tärkeitä on asiantuntijaverkostojen, kuten ICOMOSin aineettoman kulttuuriperintökomitean työn ja tapahtumien tukeminen sekä rahoituksen varmistaminen. Liittyy toimenpideohjelman kohtaan 7.

Helsingissä 14.3.2023

ICOMOSin Suomen osasto ry:n puolesta

Marianne Lehtimäki
puheenjohtaja